

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ára évenként 3 fl. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A nyilatkozati cikkek sora után 15 kr. előlegezést kell fizetni a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Válaszul a „Sürgöny“ F. jegyű írójának.

I.

(D) A királyhagományi hivatalos lap folyó évi aug. 12. s azt követő számaiban, F. jegy alatt az erdélyi gyűlés elé terjesztett legutóbbi kir. előadások czímével egy cikksorozatot indít meg, a mely nem egyéb a „K. Közlöny“ ellen intézett polemikánál.

Habár cikksorozat egy részére (H.) barátságunk, a mennyiben az az ő cikkére vonatkozott, már megfelelt, s úgy hiszszük gr. B. is a cikkére vonatkozó észrevételekre szintén felelni fog; nem mellőzhetjük magunk részéről is megragadni az alkalmat a kínálkozó eszmecserére, mely ha gyümölcsöt nem is terem, de legalább talán a sok részben igen zavaros eszméket tisztázandja.

Ha ama polemiaszerű cikksorozat tüzesebb taglalásával késtünk, tulajdonítsa F. ur annak, hogy a sorok írója néhány hét óta távol volt, de azonnal, a mint a cikksorozat felénkre került, annak bár udvariás hangja alatt oly erős támadást, oly vádat látunk, a melyre felelnünk kell, habár a mostani sajtóviszonyok közt provocatlanul nem örömet elegyedünk elvi vitatkozásokba.

Miután azonban éppen a hivatalos lap támad, az önvédelem jogával mulhatlanul birnunk kell.

Ama cikksorozat fényes dialectikával, s oly erős sofizmákkal van tartva, hogy szinte megdöbbenünk, hogy azáltal, hogy Erdély legét szívjuk, és Erdély ös törvényeihez s hagyományaihoz híven, és rendületlenül ragaszkodunk, valjon nem követtünk-e el valóban hazaárulást, a mely miatt ama cikksírója feleltünk aggodni sziveskedik?

Elévettük a „corpus juris“-t, elolvastuk beőle Ulászló királynak a bütlésnek s hazaáruláslról szóló törvényeit, a „comp.“ 3-dik részének minden idevonatkozó cikkeit, s mint-hogy olykor tanácsos is szolgáltunk, megfontoltuk a „comp.“ 2-dik rész 3-dik czímét, a bennlők nemzetek irányábani magatartásunk miatti önmegnyugtatósság végett emlékeztünkbe visszahoztuk az A. c. 3 d. 1. s 2. cz. ét, azt sem feledve ki a mennyiben azt az 1744-ki 6-dik t. cz. módosította, eszünkbe jutott az A. c. 2 d. 1. r. 3-dik czime, egy szóval megfontoltuk a törvény szavát, s midőn így lelkiismeretünket teljes joggal megnyugtathatók, fontolóra vettük őseink példáit is, láttuk a történelemben az őz Sennyeit Rudolf császár legbonyolult tanácsosait, midőn Bastának fülébe dörge a haza jogait, s ovakodik annak tiprása ellen, véde a szabadelvű ellenzék életét, habár ez őt pártgyűlöletből csak az előtt kevéssel lánczta verette; végig futva közjogunk történelmén fülünkbe csegett Vessélyi Miklós erős szózata, midőn az 1790-i országgyűlésen vádat emelvén azon tanácsosok ellen, kik az akkor már fejedelmileg visszavont politikai változtatásokat tanácsolák; így szólott a többek közt:

„A régi görög politikusok egyedül a virtust tartották azon megmozdíthatlan oszlopnak, mely által egyedül állhat fen egy szabadsággal fényeskedő status; a mostaniak ellenben mellőzvé a virtust, megtölik fülünket mindenféle projectumokkal, melyeket előszámlálni nincsen idő reá. Nem kétem tks nemes statusok, hogy mindnyájan az elsővel tartunk, mert vélekedések igazságát a jelenvaló időnek tapasztalásaiból s a dolog természetéből könnyen észrevehetjük. stb.

Elovlavtuk Vessélyi beszédjét, s közbe-mondva, minthogy hátrább a java, ajánljuk olvassa el F. ur is végedes végig az 1790-ki

országgyűlési jegyzőköny 159 és 60-dik lapjáról, hogy tanulja meg belőle a magyar fel-fogást a bahaárulásról, és ne aggódják a felelt, hogy minket e nagy bün öntudata győ-törhetne valaha.

Számba vettük az újabb bölcses tanácsait is, eszünkbe jutott miben kereste a mult század legnagyobb uralkodója a nemzetek el-pusztulásának okait, így szólván Nagy Fri-gyes Mirabeau-nak, midőn Lengyelország fel-osztásáról folyt a beszéd.

„Egy nemzet sem juthat másképp végrom-lásra, mint önmaga által. Ha Lengyelország csak lengyel nőkből állana, akkor ez állam roppant erős s igen hosszú életű lenne; mert csak a nők azok ez országban, a kik rend-kivüli jellemzőségeket tanusítanak.“ És „Histoire de mon temps“ czimű munkájában a nagy uralkodó ezt írja: a lengyelek hink szerencsében kevélyek, szerencsétlenségben csuszó-mászók, s pénzért — a mit könnyen szétszórnak — mindenre képesek, mindenkor készek valamely pártköz csatlakozni, hol hasz-not látnak, s azt megint elhagyni Egy er-kölcsileg kifejtett államban a szellem és jellem rabszolgasága fenésebben maro-nyavalya, mint a test rabszolgasága.

A törvényből őseink s az európai bölcses tanácsaiból megnyugtatra így magunkat F. ur gyöngéd aggodalmaira nézve, most már eső-des szívvél s hideg vérről láthatunk cikksoro-zata tárgyalásához.

F. ur legelőbb is az erdélyi magyar elem passiv magatartása ellen kel ki, s megemlít-ve, hogy a merev tagadás végre önmaga alatt összeroskad

„A passivitas emberei — ezt mondja F. ur — nem fogják ugyan soha se bevallani, hogy a negatio terén maradás az erdélyi ma-gyarokra és székelekre, de kívárlt az előb-biekre nézve az öngyilkossággal azonos, s ennél még sajnálatosabb, hogy belátják ugyan miszerint hibákat követtek el, de azt be nem vallják s mindent elkövetnek, hogy a saját keblükben lassankint ébredő meggyő-ződést szelleműs sofistika és önámítás által elfojtsák.“ Így szólván író a „K. Közlöny“re mutat a passivitas főközlönyének nevezvén lapunkat.

Fel vagyunk e szerint hiva passivitasunk indokairól szólni. És legelőbb is lapunk ré-széről határozottan visszautasítjuk azt, mintha mi belátván a nemzet polidokájában elkövetett hibákat azt bevallani haboznánk, sőt éppen a „Közlöny“ mondá ki többször, mikép apró hibákat követünk el, a mit azonban egy tá-pintatos kormány egy kis türelemmel kiegyen-líthetett volna. De ne beszéljünk most erről.

A passiv ellentállás elméletéről vagyunk a hivatalos lap által megtámadva legelőbb is; szőlünk tehát ez irányban.

A valódi legitimista kétszer jöhet a pas-siv ellentállás igen sajnálatos helyzetébe: egyszer midőn a törvényes kötelezettségeket a kormányhatalom; mások, midőn a lázadás kíványa megszegetni.

A polgári eskü minket kétfőre kötelez: az uralkodó család iránti hűségre, és a haza törvényeinek s hagyományainak oltalmazása-ra, mindnyájan esküt tettünk, hogy a haza törvényeit védjük, hogy hazánk kormányfor-máján semmi változtatást nem engedünk stb.

Lapunk e kétfős polgári köteletségét tár-tá szemelőtt, s egyiket is a másikkal fel nem áldozhatta.

A forradalom nehéz napjai után ő felsége alkalmasint kénytelen volt egy ideig dietatori hatalmát gyakorolván, törvényeinket felfüg-gesztetni, hogy bellázadások alatt elvadult kedélyek lecsillapodjanak, s a rend helyre álljon

Mi az absolutismus korszakát esőndes, pas-sivitasban éltük át, s nem gátoltuk a kor-mányt munkásságában.

A nemzet befolyása nélkül kormányozta-tott, várt, türt; de nem veszett el, valamint nem fog elveszni, ha még tovább is kénytelen lesz befolyás nélkül maradni.

Vége 1860-ban az uralkodó fölség idejét látta kimondani, hogy Auszriának alkotmányt ad, és a magyar királyságnak s ahoz tartozó országainak előbbi alkotmányát vissza-állítja.

Nem új alkotmány teremtéséről, hanem a régi, a történelmileg fejlett alkotmány visz-szaállításáról levén szó, mi örömet mentünk be mindnyájan, kiket a kormányzásra hívott férfiak vagy a népszava szőlított, s készen valának szolgálni a királyt és a hazát.

Azt hittük, hogy ugy lesz most is, mint volt akkor, midőn József császár visszavonta ő törvényeinket változtató intézvényeit s az előbbi alkotmányt visszaállítá, ugy hittük, hogy mint akkor az országgyűlés provisiona-lis törvényezikkek által a Józsefi-rendszer ha-gyományait a magyar köz- és magánjoggal kiegyenlíti; nekünk is szabad kezünk lesz egy törvényeink szelleme szerint összehívott or-szágyűlésen magunkat reconstituálni, s a kormány legelőbb is a birodalom közös ügyei-nek kijelölt tárgyain kívül egyebekre nézve a tiszta törvények rendszabályai közt enge-dend mozogni.

A ki akkor a világirodalmat figyelemmel kísérte, látta, hogy egy szélsőbb nézet báró Kemény Ferenczet hazaárulással vádolja azért, hogy a kancellári helyetteséget elfogadni bátorodott akkor, a midőn Erdély már jogi-lag csak egy magyar ministerium vezérlete alá tartozhatott, mindamellett Erdély fiai kö-zül senki sem tagadta meg, az átalakító kor-mány irányábani szolgálatát, ő felsége fenn-hagyván az 1848-ki t. cikkek revisióját Er-dély fiai azt hitték, hogy a további kormány forma eldöntése csak a királyság összegét il-leti, valamint a birodalom közös ügyeinek minő alakbani közös tárgyalása is, és Er-dély feladata csak annyi, hogy magát egy tartományi állásba reconstituálja azon tarto-mányi állásba, melyet 1848 még eldöntetle-nül fenhagyott.

Báró Kemény Ferencz, az átmenet per-ceinek nehézségeit éles elmével fogta fel. A legnagyobb nehézség volt, hogy a Bach-kor-mány még az osztrák polgári s büntető tör-vényeket is parancsolá az országra.

B. Kemény e nehézséggel is megküzdött, a megyeitörvényszékek és a járásbíróságok teendőit az ő felsége 1861 martius végén kelt resolutioja alapján törvényesen vissza-állított al- és derékszékekre, a felső fo-lyamodásait a királyi táblára, s a semmisítő törvényszéket a guberniumra ruháztatván át, hogy a polgári perek addig is folyhassanak, míg az országgyűlésnek alkalma lesz ugy, mint 1890 ben történt a tíz év hagyományait az ország törvényeivel kiegyeztetni.

Nem rajtuk mult, hogy ez meg nem tör-ténhetett, habár megyeink magatartása néhol tulment az átmeneti idők követelményein, egy higgadt országgyűlés képes lett volna kö-vetni az 1790-ki törvényhozás nyomdokait; de az 1791-iki országgyűlésről törvényezik az 1848-ki censussal a népjoghoz alkalmazva ellenzésre talált az államministeriumnál, az országgyűlésnek törvényszerű alakbani össze-hívása a kancellárra nézve lehetlenné tétet-vén, ő állásáról lemondani kényszerült; s a nemzet, a mely örömet ragadta meg az al-kalmat, hogy felséges uralkodójának öröm-mel fogadott szándékait diadalra segítse, mi-dőn a törvényes tér végmaradványait is ugy

kibuzva látta lábai alól, a passivitas terrére visszavonulni kényszerült.

Igen, mert ugyanazon homagialis eskü kötelez minket a haza törvényeinek megtar-tására, a mely kötelez az uralkodóház iránti hűségre, és mi, kik nem szegtük meg az uralkodó iránti hűséget, nem szeghetjük meg az ország törvényei mellett tett eskünket az 1861-diki év végén visszaállított provisorium alatt sem. (Folytatjuk.)

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Naszódvidéke, aug. 24.

T. szerkesztő ur! Enged-e ön egy kevés helyet becses lapjában, hogy röviden egy esetet írjak le, mely rendkívüliségénél fogva méltán lehet közfigyelem tárgya?

Egy nagyszerű szerencsétlenség, mely a gondviselés végtelen hatalma által szerencsé-sen végződött, s mely esetenél önkéntelenül fölbred az emberben az emberi gyarlóság, hanyagság s roszaság iránti bosszúság és szá-nalom.

De áttérek a dologra s leírom az esetet, had itéljen annak okozói felett a közvéle-mény.

A radnai fürdő-idénynek vége levén, f. hó 22-kén két családot látunk utrakelni; két 4 lovas kocsi robog a Radnáról Naszód felé vezető országúton, az első kocsiiban ülnek gróf Kornis Gáborné Vilma leányával, Föld-vári Irma k. a. és ifjabb Komáromi György urral; a második kocsiiban Földvári Haller Klára grófnő, Kornis Berta, Janka grófnők és Földvári János ur.

E kis utazótársaság elérkezett a Radnától két órányira fekvő Kis-Ilva helységig, mely falut a Szamossal itt csaknem egyenlő nagy-ságu Ilvavize hasítja keresztül, s melyen egy 14 öl hosszú s négy ölnyi magas hid veze-tett át.

Az első kocsi Kornis grófnővel szerencsé-sen keresztül haladt ez ominozus hidon; de most jött, tisztelt szerkesztő ur, egy oly jelenet, melyet leírni alig lehet, s melyet látni kelle, hogy az ember annak iszonyát teljes mérték-ben felfoghassa. Pár sorban megkísértem hal-vány rajzát adni. Ugyanis a második kocsi midőn csendesen áthaladna, és már-már a két előfoglott ló első lábaival a túlsó partot érin-tené — a hid irtózatoss roppással a mélységbe rohant a kocsiival együtt, visszarántván a két első lovat is, melyek hanyat estek alá! bor-zasztó volt látni a kocsiit négy lóval a hid-gerendái alatt az éji eső miatt megdagadt vízben!! hogy kiegészítve legyen e jelenet, megemlíthetjük, hogy az első kocsi meglehe-tős távolságra haladt már, midőn a kocsi bakján ülő legény figyelemzetet a kocsiiban ülő urnót, hogy szerencsétlenség történt — erre a grófnő és társai a hidhoz visszafordulva egy fájdalmas jelenet következett!

Egy anya eget megrázó fájdalmas kiáltása, ki két gyermekét, és egy gyermek szívet megrázó sirása, ki anyját és bátyját látja már-már meghalni!!

De tovább nem is festem a jelenetet — mindenki meg volt győződve, hogy többet nem látja a kocsiiban ülőket; a gondviselés nagyszerű nyilatkozománya volt tehát, midőn mindhatan, kik a kocsiin ültek, élve hozattak partra.

Mint curiosumot irbatjuk meg azon sérüléseket, melyek e nagy esés következményei voltak; ugyanis a kocsiiban ültek közül Föld-vári Haller grófnő arcán, fején szenvedett legjelentékenyebb sérülést s egész testében nagy megrázkódást, a bakon ülő legény, ki 6 gyermek atyja, egyik szemét veszté és lábát eltöré; két ló haszonvetetlenné vált, míg a helyszínen kellett egyiket agyon szúrni. De mind ezen sérülések az eséshez mérve oly jelentékteleneknek tűnnek elő, hogy mindnyá-jan, kikkel történt, örülnek, hogy még élnek.

Megemlítsre méltó, hogy a hidbetörése miatt okozott pokoli láma által odacsődült oláhok, midőn a kétségbeesés hangján rimán-kodó női eselések által segítségre kértének a mélységbe zuhant és ott kiülődők számára, a legnagyobb hidegvérrel azt felelték: nem oláhok had vesszenek el!!! Ehez nem kell commentár!!!

A megmentés körül legtöbbet tettek Föld-

vári János uron kívül, ki a kocsiában ülve, nem veszté el lélekjelenlétét, hanem mindent megtevé a nők megmentésére — Komáromi György ur és Kornis grófnő István nevű komornyika.

Köszönetet érdemelnek Dr. Pap naszdói főorvos, és Dr. Bartók bányaorvos urak, kik rugtön kisiettek a helyszínre segélyt nyújtani. Megemlést érdemel a felső kerületi szolgabíró, ki annyit nem tudott tenni, hogy a többszöri felszólítás után a szerencsétlenül járt lovak helyett pénzfizetésért új lovakat szerezzen a további utaztatásra.

Végre pedig azon kérdés merül fel: vajon tulajdonképpen ki az oka e szerencsétlen esetnek, mely hogy hat életbe nem került, csak is az isteni gondviselés nagy hatalmának köszönhető. Véleményem szerint az ok a végtelenül rossz adminisztrációban keresendő, melynek annyira sem terjed ki figyelmére, hogy egy oly országuton, melyen a kommunikáció oly nagy, legalább a nagyobb hidak jókarban tartassanak.

Felbivjuk ezennel a főmértősságn királyi kormányzók figyelmét: méltóztatson e vidék útjaira egy kis gondot fordítani, hogy ezennel életveszély nélkül lehessen itt utazni. Az utazók pedig, kik e vidéken járnak figyelemztetjük, hogy minden hid előtt szekereikből szálljanak ki, mert legtöbb hidon rescirozák életüket.

Egy szemtanu.

Dézs. aug. 24.

A múlt vasárnap és hétfőn műkedvelői előadás volt a kisdodó nagy termében. Magában nem nagyfontosságú esemény, de érdekesség színezetével bír, ha megemlítem, hogy annak jövedelme jótékony célra a helyben alakítandó „Nőegylet” javára fordították, s azt ifjúi lelkesedés és buzgalom hozta létre. Közreműködőn a szünidejét városunkban töltő tanuló ifjúság s néhány lelkes honleány.

Az előadott darabok valának vasárnap: „Külföldiek”, Fáy Andrásról, hétfőn „Fehér Ótello” és „Helfenstein Miksa” című vígjátékok. Az előadás minden tekintetben kielégítő volt; bármely vidéki társulatnak dícséretre szolgálhat vala.

Mi nem tartozunk azok közé, kik a műkedvelői előadások ellen előítélettel viseltetnek, s a színesztet megrövidítésére s a művészet rovására szolgáló következményeket magyaráznak belőle; mert éppen úgy befoly a nemesebb izlés terjesztésére s a nemzeti művelődés terjedésére, mint bármely színész-társulat előadása; sőt ha meggondoljuk, hogy a műkedvők nem a szakértő színi osztály tagjai, hanem közönség való műbarátok, a mutatványok kétszeres érdekeléssel bírnak.

Szabad legyen a közreműködők neveit följegyezni, kik mindnyájan helyesen oldák meg feladatukat; az első darabban Herepei Gergely, mint Gedey Lajos sok késztülést s tehetséget bizonyított, az egyénit erő több

mozzanatokban szépen mutatkozott s a hanghordozás se hagyott kívánni valót, Ferenczi Sándor, mint Jean jól máskirozott, Dézsi Dezső, huszár kapitány eredeti magyar alakot állított előnkbe; Baló László mint az atya és Németh János a szakács szerepében méltó elismerésben részesültek. Pécsi Póli k. a. mint szobaleány, Dézsi Irén, Julesa, Medgyes Ilma, mint Ilka jeleskedtek, az első könnyű, szabatos, természetes játéka; a második hüfelfogása, s az utóbbi szabályos szavallása tapsokat arattak.

A hétfői előadás is úgy folyt le, hogy szinte meglepett; alig néhány próba után a műkedvelőkről fennebbi megjegyzéseinket csak ismételnünk kell, sőt némelyek több oldalúságot is bizonyítottak. Közönség szép számmal volt jelen, melyet mindenestre nevelt az Istvánnapi vásárra begyűlt közönség. A két előadásból jövedelem a kiadások kivevével 79 frt, mi a „Nőegylet” rendelkezése alá bocsátottat.

Ki kell még emelnem a nőegylet elnökét Véér Katalin k. a., ki beteg testtel, de egészséges lélekkel körögyből állította össze a színelőadást. Keresztény Nándor ur, ki az előadásokat vezette, s Dézsi Károly ur, ki a rendezés terheit osztá. Éljenek!!!

István-királynapi sokadalmunk jól ütött ki a marbatulajdonosokra nézve, mert sok marha elkelt, és magas áron; egy pár jó ökrért 250 frtot is megadtak, egy kisborjus tehén 50 frt, bival 100 frtért kelt; a szírra való sertés 20 frton. A gabbanemlék ára következő volt: tisztabúza 3 frt, törökúza 2 frt, rozs 1 frt, zab 1 frt o. é. Az iparcikknek már nem volt oly nagy kelendősége a pénzhányi miatt.

Egerbegy, aug. hó.

Miután a nyári iskolai szünidő maholnap lejár és szeptember 1-én egy új tanidőszak áll elő, bátor vagyok jelenteni a t. szülőknak, hogy az említett napon a tanítás itt az egerbegyi ev. ref. iskolában is megkezdődik a tanítást lehetőleg a n. enyedi főtanodában fölvetett módszerhez alkalmazva. A tanoncok 3 osztályban fognak vezetett, minden osztályban két-két évig, úgy hogy a 3 ik osztályt végzetek minden hátrány nélkül az 1-8 gymnasiumba (5-dik osztály) mehessenek.

A tantárgyak következők lesznek az osztályokban:

1-ső osztály: hanghű irvaolvasás ügyes-szerűleg a fekete és fali táblákon, végre könyvből folyékony olvasás s az egyes szókak tagokra való elemzése; főbeli szám, imák, szemléltetés, erkölcsi beszédek.

2-dik osztály: vallás, ó szövetség értelmes olvasás, egyszerűbb mondatok alkotása főben és írásban, magyar történelem, Erdély földrajza, állattan, növénytan (a mérgek növények) s különböző mérgek ismertetése, tünémentyan, bővített mondatok alkotása, szám

főben és táblán, a négy első művet, szépírás ügyes-szerűleg, ének, német nyelv, magyarul tollramondás utáni írás a jegyekre való figyelemmel, és szavallatok.

2-dik osztály: vallás, új szövetség, értelmes olvasás helyes hangnyomattal, földrajz Magyarország és Európa általános, összetett mondatok alkotása és körmondatok ismertetése, szám: törtek, aránylatok, 5-tös és 7-es szabály, társasági szabályok. A többi a második osztályban tanultaknak folytatása. Végre hangjegyek ismertetése ének-órakon, és egyes levelek, nyugták, kötvények, kérelmek írasa.

A tandij egész évre papézzal együtt 5 ft o. é., melynek felérése a tanítás megkezdésével fizetendő a tűzi fának télire korán beszerezhetése végett; a második része az utolsó félév kezdetével lesz fizetendő.

A kiknek tanításra alkalmas gyermekeik vannak és tanítatásukat a helyi körülményeknél fogva közelebb és jutányosab díj mellett kívánják eszközölni, tisztelettel fölkérem igyekezzenek szeretett gyermekeiket az irt időre az iskolába felhozni; én atyai gondoskodással fogok lenni kisdéideik iránt s a kiknek tet-szeni fog a lehető jutányos ár mellett szállással és kosztal is ellátandom őket.

Széky Dániel,
egerbegyi tanító.

KÜLÖNFÉLÉK.

A magyar orvosok s természetvizsgálók X-dik gyűlése múlt hó 27-én vette kezdetét püspök Haynald úmga távolléte miatt idősb gróf Teleki Domokos ó miga előlétele alatt. A gyűlés a program szerint folyt le, s azt követő nap a maros- és udvarhelyszéki birtokosság által rendezett kirándulás történt meg M.-Vásárhelyről Ny.-Szeredán, Szovátán, Párajdon át Korondra, onnan esívre vissza Párajdra, s azt követő nap a Küküllővígyén le Kelemtelkén át vissza Vásárhelyre. Az előbbi megnyitó beszédet a jövő számunkban adandjuk.

A természet vizsgálók ülése alatt M.-Vásárhely szerkesztett napi közlönyt minden magyar lap között egyedül lapunk nem kapta a mai napig.

A kolozsvári polgári társalkodó könyvtárából, több darab olvasó kettős példányban levő könyvet, úgy jeles képeket és műemlékeket eladóvá tevén; a venni szándékozók kedvéért, szeptember 4-től, azaz jövő vasárnaptól kezdve minden vasárnap- és ünnepnapon délelőtt 11-12 óráig szemlére, az óvári b. Apor féle báznaúli szállásán ki lesznek téve.

A „Botschafter” egyik utóbbi számában azon meggyőződését nyilvánítja, hogy az Erdélyben immár negyedikben tett választásoknak eredménye ugyanaz leend, melyet a választások már három ízben felmutattak. Az ezutal megválasztottak sem fognak az ország-

gyűlésbe menni. A „Botschafter” azt mondja, hogy sajnálja ezt, miután az italmérsi jog megszüntetése fenyegetőleg közel éppen azon pártból, mely az országgyűlésben nincsen képviselve. A románok, kik az italmérsi jog megszüntetésétől csak előnyt remélhetnek, készen állnak „a mostani kor követelményeinek kielégítésére végrehajtói” gyanánt fellépni. A kormány bizonyára nem fog beleegyezni a tulesapongó határozatokba. De ha a románok tulságos igényekkel felhagynak és belátással, mérsékeltiséggel szentelik magukat a feladatok: megváltani ezen urjogot, akkor a kormány nem fogja tehetni, hogy az ilyszert határozatokat ne ajánlja a koronának szentesítésre végett, a nélkül, hogy tekintetbe vegye, miszerint ama specialis érdekek nem voltak képviselve, melyek csupán a érdekletteknek a tanácskozáskorban való személyes résztevése által óvhatók meg.

A páthi Péter berlini akadémia, hozzáuk intézett levelében figyelmezteti az önképzésre törekvő fiatalokat, miképp ő nehezt család viszonyai mián az akadémiát ott hagyó kényszerülven, az általa élvezett segély-alapítvány újabb folyamodóra vár. A berlini egyetemnél két erdélyi ref. ifjú részére van alapítvány letéve, mindenik áll évenként 80 tallérból. Ezen segély összegecskék most két erdélyi pályázóra várnak.

Megjelent Budán Nagel és Vischar nyomdájában „Ajándék jegyesek s új házaspárok számára, vagy a házasság titkai”, tapasztalt tanácsadó mind a két nem számára a házasság előtt és után, írta dr. Wederer F. E. A kilenczedik kiadás után magyarra fordítva. A társadalom legfontosabb tényezője levén a család, ajánljuk e könyvet a család-fők számára. Ára 1 frt 40 kr.

Megjelent Stein nyomdájában igen csinos kiállítással P. Szathmári Károly, ismert jeles regényírónkak „A kosztolányi hölgyek” című két kötetes regénye. Szathmári neve eléggé ismeretes e téren, hogy ezen élénk menetű és szépen dolgozott regényét is az olvasó közönség részvétele által me tányolja.

Gróf Ozinszki Lengyel költő „Lengyel-bon védangyala” című munkájának első füzetét megjelent Egerben Gotthard Endre által magyarra fordítva. E mű élénk tollal esze eli az orosz helytartók kegyetlenségeit s a lengyel nők hősiességét. Ez első füzetből is e munkát batásteljesnek ítéltetjük. Egyik e munka is az újabb irodalom azon productumai közül, melyekkel e század megtámadta a zsarnokságot és embertelenségeit. Kívánjuk, hogy a résztvevő tegye képessé a vállalkozókat e

*) E szerint a „Botschafter” azt hiszi, hogy a magyar képviselőknél azért kellene az országgyűlésbe menni, hogy a kor követelményeinek ellene szegüljenek? Gyenge szerepet szánt nekünk. — Ha a „Botschafter” kora azt követeli, hogy az egyéni borululás jogából közégi monopolium legyen, ám haitsanak a kor szavára; gyenge kor az, mely a korcsmárlással vesződik.

Szerk.

TÁRCA.

UTI-RAJZOK

Feljártól Zalathnáig.

(Folytatás).

Zalathna levén mindig a központ, természetesen a szellem is fölemelkedett, annyi műveltség tudományosan kiképezett egyén között lakni, mindenestre lélekemő. Korántsem lehet tehát bámulni, ha az ember egy világot s országát össze nem járt emberben is annyi finomságot, aesthetikailag szép nevelést, s nemességét pillant meg; Zalathna az udvari fogásokban valódi kis Bécs. Látsz itt szelid, csöndes német embert, dőlőfős s kissé rátartó magyart, lármás román atyafit, s egy pár árendás izraelitát.

Itt is fűtőréssze szaladgál a cipész inas, elvet készit a polgár, paszquillet ragaszt a titkos ellenség, s veszekszik a kofa; s hogy semmi se hiányozzék, telea által a befagyott patakokon alla Napoleon korcsolyázik a boldog fiatalok, búlcsen híven, ha el is butik, nem vész el azért a világ.

Van itt tudós társasági tag Sz. Zs., a széles olvasottságáról híres férfiú E. I., fényképező s kőfaragó. Valóban a mennyire rossz ez utóbbi művészt, annyira bámulatos azon kövek tartósága, melyből sarkóveit készíti. Mikor voltak itt a rómaiak? s emlékeik mai napig sok helyt egészen épek, pedig mily ki-méletben részesültek? fájdalom ki-mi tudja!

De hát a bürze? kérdi bizonynyal a nyájas olvasó, oh az is megvan! még a hírlap sem érkezett meg, s már is idegen arcok jelennek meg aranyat vásárolni.

S ha arany van, család mért ne volna? aranyra meg a halhatatlans is meg lehet vásárolni, p. b. Eötvös József „Gondolatok”-ját; oly szépen tudják itt a termés aranyat utánozni, hogy még a jártasabb szemet is megkápráztatják. Ügyeljen az idegen e család-étektől.

Nem rég történt. Vasárnap volt. Egy szegény árulóhoz, körülözó pillantással jó egy munkás, titkos beszédre kéri fel: uram, nem vennéd meg, egy arany-köve van, ne kérd mint jutottam hozzá; nézd, de vigyázz, ugye szép?

— S mi az ára?

— Neked adom 15 frtért, pedig igazi be-cse a tiz aranyat is meghaladja.

A jámbor megörült s kifizette. Később egy ismerősének dícsékelt vele, az megvizsgálta, hát bizony csak aranyos füst volt az, olyan kö, mint azon katoná batorsága, kinek hősiessége nem keblében, de fegyverének fényességében áll. Okuljátok rajta halandók!

Az irodalom pártolásáról, az itteni magyarság dícséretét érdemel, bár kissé több lelkesedés ha volna, sem ártana meg. A német irodalomnak is megvannak a maga emberei, de ezt csak azok pártolják, kik a magyar nyelvet nem érték tökéletesen. A szellem egyetá-lában nemzeti, erős kapcsolathoz hasonló, mely különböző érzékekkel van alkotva.

De ha fényesebb oldalát láttuk, gyujtsunk világot a sötétben is; e műveltség s annyi tudományból bíró testületnek mai napig sincs kaszínójuk, mert az a vézna kis szoba, mit olvasdának csufolnak, bizony minden más, csak nem kaszinó.

Nincs, de lesz, de van, fogja írni egykor, egy nálamnál mindenestre bodogabb vándorló. — Adja Isten!

Kecskekő.

Korán reggel indultunk el, lovas csapatunk öt személyből állt, vidor, fiatal emberek mind, telvük gyönyör-érzelmekkel.

Utunk egy-két meredek pontot kivéve, a legkényelmesebb vala, de az erdők pusztítása folyton kísért egész a Dimboig, hol megdöbent zordonságban meredeznek a szirtek, a rajtok diszelgő fák sötét árnyat szőnek a völgyre, lábunk alatt pompás kis patak nyargal, csörömpölve, jajgatva, mintha keresné édes anyját a tenger, vagy költőies testvérét a Tiszát.

Ebben élnek a pisztrangok.

Még csak kevés önyti tér, s hirtelen elő-áll, egyike a legszebb kőpuknak: a Kecskekő.

Ritkaság tekintetében, nem éppen az első helyen tündöklék biz ez hazánkban, szebb meszes piramisok is találhatnának, de azt az egyet mégis meg kell engednünk, hogy a részese ritkán annyira összeállók más helyt, mint itt; a tiroli havasok nagyobb részéből hiányzik a valódi szépség, mely egész teljében, nem annyira a finomul kiescsolt ész, mint inkább a sziv gyönyörében rejlik; ha Svájcz zordonabb béreire futkosó gyermeket vin-nék, borzadna, félénken tekintene körül; itt vigan szűkdécselve mutatná édes anyjának a csaknem 15-20 öles szép gúlát.

Zalathnai kisérőim beszéltek: néhány évvel ezelőtt többen kijötték mulatoit, rettenetes idő lett, s mit tettek? korántsem mentek haza, tértünk be mi is nyájas olvasó a kecskekői pincebe, itt jó bort íthat, ha hoztál, s kedvedre dalolhatt a fergeteg miatt... mi ugy tevünk.

Dél felé eljötték hozzánk a juhászok, s először ettem életemben bálmost.

A nap forrón sütött, annál szívesebben fogdostam tehát a pisztrangokat, de minden igyekezetem mellett is, csak három sikerült megkapni. Ejjel ez gyorsan megy, a halász része forma fából faklyát készit s viágit a patak sima tükörére, a hal oda jár, s míg észre sem vette, már is készültl járta picizni testét a szigony.

Este felé fölsétáltam a parton, gyönyörű mezőkön pibentem meg, hallgattam a pásztor kúrtját, fűtűt a rigónak, susogását a kedves, kedves fának.

Figyelemztetem az utazót, el ne merje ke-rüllni e pont megtekintését, a Detonátan tanulmányozni, bámulni, taposolni fog; itt ábrándozni és nevetni; a Detonata: ész, a Kecskekő: sziv; az: férfi, ez: nő; az: orgona, melynek hangjánál elmélkedni kell; ez: egy közönséges hangszer, mely kedvre derit.

Abrudbánya.

Zalathnáról távozván, utam mind inkább tekervényesebb lett, a kilátás egyre szűkebbé, a vidék mostohábbá válik; különösen untató, a csaknem másfél óráig tartó Váladó-szulu falu; itt-ott láthatni egy-egy kis viskót a hegytetőn, míg az országutra leszáll lakója órákba kerül, s kis utazási fáradságba a hazamenetel.

De bár mennyire is száraznak tetszik a menetel, mégis akad egy-egy meglekintendő hely, a falu közepén tul, mindjárt jobbra barlang, tán bányaforma nyíllás táton az utasra, ki nem irtózik megtekintni, alig ölnyi táolságban igen sok koponya hever, egykor követ volt bezárva, most azonban az eső lemosta a tapaszt....

A helység végénél újra vonzóbb, vadregényes, s itt még teljes díszében főálló erdő árnyékolja izzadt homlokunkat, s annál inkább vágyunk megp benni, az utat keresztül metsző patakon épített hídfőnél, mert itt van azon hely, mely 48-ban eltöröltszoltott.

A hegy emelkedik, miért kineznek a szegény lovakat? menjünk gyalog, de ne az „új”, hanem a „rég”-ton, mely meredekebb ugyan, de gyorsabban vezet célunkhoz; az új, meglehet kényelmesebb, véleményem szerint azonban, azon költségen, jeles szakértő vezetés alatt, mindenestre jobbat lehetett volna készíteni Télen által, vagy terhelt szekérrel senki se bízzék lovaiban, lent a faluban már készen várnak az ökrök, egy pár váltó forintért kivontatják kocsiukat.

A hegynek csúcsa Zalathnától idáig 1600' magas, innen 1000'-at szállunk Abrudbányáig; néhol igen keskeny, szűk völgyek között, itt kaszabolták le az ügyetlen H. alatt a vakmerő guerilla csapatot, a havasi nép már jóelőre eltörölszola a szűk kijáratot, s oda veszett minden, esontjaikat régen elborította az ár, temető halom sehol sincs, kö sem mutatja nyughe-lyüket. (Folytatjuk.)

munka teljes közreadására, mely egy szerencsétlen s velünk szomszédos nemzet legszomorubb napjait festi.

Brassóbol írják, hogy a felhőszakadások ott folytonosan érik egymást, míg a hegyek csúcsai hóval fedve. A szomszédos székelyföldön az aratásnak minden reménye dugába dől s az átázott, többnyire már learatott termést legfeljebb pálinkafőzésre használhatják fel.

„Az osztrák parlamentarismus és a magyar kérdés” cím alatt a „Wien. L.” egy cikket közöl, melyben kiemeli, hogy az alkotmányos élet tespedésbe jutott, s hogy a centralista tábor legalább sejteni kezdte, hogy az ausztriai alkotmányos élet addig nem virágozhatik, míg Magyarország abban nem részesült. Ezért mondja a „Pr.” hogy a magyar alkotmányos élet újra föléledése „a mi alkotmányos életünk stagnációjára nézve is hasznos hajtandó.” Valóságos kár, — ugymond — hogy a centralisták megtérése ily későre, de miután Magyarországban, mint az ében is, egy bűnös megtérése több örömet okoz, mint kilencvenkilenc igaznak állhatatossága: vélni kezdjük, hogy a centralisták véleményükre tértek. — A „Presse” nyitja meg a bűnbánók sorát.

Gr. Haller Sándor és gr. Zichy Jenő, továbbá Urbán J. Gutmann Móricz, Artner J. és Csemegi Károly véd Adradról, mint megbízott küldöttség mentek Bécsbe s aug. 20-án nyújták át a Felsőháznak azon részletes emlékiratot, melyben a magyarországi szeszgyártásra súlyosodó akadályokat fejtegetik s nevezetesen az illető adó leszállítását kérvényezik. — Alkotmányos érettség. A zناimi (Morvaország) polgármester különösen fogja fel a nyilvános községi tárgyalásokat. A községi bizottság egyik utóbbi ülésében nevezetesen két interpellatio történt. A polgármester ezt igen rossz neven vette, s úgy nyilatkozott, hogy a bizottsági tagok magán uton is intézhetnének hozzá kérdést, s nem kellene mindjárt nyilvánosan interpellálni, amugy is felvilágosítaná őket.

A zalasomogyi gazdasági állapotokról az ottani lap következőleg nyilatkozik: „Gazdainkról a legszomorúbb hírek érkeznek be a vidékekről. Búzatermésük általában rozslótt ki, fűgér, hideg, gaz sok kárt tettek; vannak helyek, hol 2-2 kereszt ad egy p. mért Rész és tavaszi jobban betűtött, ezt meg senki sem veszi meg olesó áron sem; a korán ellátott készletek hevernek; semmiből sem teremthetnek pénzt, pedig a napierbék óriásiak, alig bírják vállalni.” Ugyanazon lap írja: „Fájdalom, a marhavész mindig nagyobb mérvben lép fel megyénkben; s ezencselenség kívül még nagyobb szerencsétlenség az, hogy a kikez legjobban környez a vész, a hatósági előintézkedéseket sokszor félvállról veszik, s midőn a vész már kiűtött, akkor jajgatnak.”

Becstület-rend-keresztnek. Párisban az aug. 15-ik kinevezések alkalmából egy csupán a végre nevezett bizottmány létezéséről beszélnek, mely azon kérdéssel foglalkozik, nem volna-e célszerű a becstület-rendet növekedni kiosztani. A bizottmány pártolja az eszmét, és rendjellű széles szalagot ajánl, mely öv gyanánt lenne viselendő. Nem kételkednek, hogy e terv az államtanács elé fog mielőbb kerülni.

(Az áldott Tyrol) A kis Tyrol és Vorarlbergben, mely 509 osztrák □ mérföld és 850,000 lakosa van. 1860-ban 2660 világi pap, 1224 barát és 1032 apáca volt.

(Írói és művészi menhelyek) Párisban, a császár védnöksége alatt, a katonai rokkantak háza mintájára, oly menhely alapításán működnek, hol az elaggott vagy elbetegetett művészek és írók ingyen vagy csekély összegért haláluk napjáig minden szükségesséssel és kényelemmel ellátassanak.

Nevezetes pöfolyó most Franciaországban Foixban. Bugad de Lassale labasdei földbirtokos és három család meggyilkoltatt. A gyilkosok nyomozására a rendőrség mindent megtett, s végre két vádlottat állított törvényszék elé. Az egyik Latour megszökött gályarab, a másik Andouy komédiás. Az ügy igen bonyolult, a vizsgálat igen sok nehézséggel jár. Lélekeltani tekintetben különösen érdekes Latour. Csupa erély és ügyesség. Elmes és következetes feleletei mindenkit meglepnek. Midőn felszólított, hogy védőt válasszon, azt mondta, hogy nem kell neki, mert még eddig valahányszor védője volt, mindig elítélték, majd védi ő most magamagát, s jót áll érte, hogy fölmentik. Erre azonban kevés a kilátás.

A limoges-i püspök pástori levelet bocsátott közre, melyben a városban volt nagy tűz eloltásának érdemét Szent Martialis fejedelmének tulajdonítja, melyet a még lobogó tűz alkalmával tünepélyesen körülhordoztak. „A körmenet alatt — ugymond — rögtön megállt a szél, és pedig éppen azon órában, melyben néhány nap óta mindig hevesebben szokott fújni. Perigueux és Chateauroux városok al-

kalmas és ügyes embereket küldötték hozzáuk a tűz megfékezésére, s hála ezen óhajta várt segélynek, a borzasztó vész mindenfelől megtámadtatván, a füstölő romok alá temetett.” Szent Martialis már 1789-ben is nagy tűzvészből mentette meg a várost. Akkor még Szent Aurélián és Szent Ágota is segített neki.

(Angolországi bevétel és fogyasztás). Egy Angolország behozatalát és fogyasztását illető parlamenti kimutatásban a következő érdekes adatokkal találkozunk: Az utóbbi esztendőben Angliában a szesz italok fogyasztása csökkent, ellenben a thea fogyasztása nagyon növekedett, és jelenleg évenként minden lakos után 3 fontot tesz; Angolország theafogyasztását azonban még messze túlhaladja a gyarmatoké; így Victoria gyarmatban és Ausztrália aranytermelő vidékein 7½ fontot tesz az évi fogyasztás fejenként. Szeszes italok és a kávé fogyasztása csökkent; az utóbbiét most 50 százalékkal kevesebb behozatalt vámozt fizetnek mint 1841-ben, s fogyasztása mégis csekélyebb mint akkor volt. Csukrot fejenként és évenként 35 fontot fogyaszt Angolország, Victoria gyarmat 64 fontot. Új-déli Wales 52 fontot, s némely aranytermelő vidék 100 fontot is.

(A bessarabiai és moldvai marhakereskedés). A bessarabiai s moldvai pusztaságok marhatenyésztése Ausztriára nézve nagy jelentőséggel bír, mert nagy részben még Bécs is onnan látatlik el hússal. A bessarabiai határtól az ausztriai császári állam szívéig egész láncolata nyulik a kereskedelmi s üzlet-érdekeknek, melyekre nagy befolyással van a moldvai és bessarabiai marhatenyésztés virágzása. Nem kis mértékben érdekelvük ugyanis általa a bukovinai földbirtokos vagy bérlők, kik az ökröket a legelőkről hízalába hajtják, — a kereskedők, kik a hízott marhát nyugatra viszik, — végre a mészárosok s a bécsi fogyasztók. A szarvasmarha-bevitel a bessarabiai határról Ausztriába, — eltekintve Podoliától s Volhyniától — oly jelentékeny, hogy például csak a bukovinai határon legkevesebb 40,000 darab hajtatik be, melyekért milliókra terjedő összeg vándorol Ausztriából külföldre. Nem lehet tehát kétséges, miszerint Ausztriára nézve, a mely éppen nem szenved hiányt terjedelmes legelőiben (csak a magyarországiakat vegyük tekintetbe) igen kíváncsok, hogy magát a moldvai, podoli, bessarabiai stb. marha fogyasztásának szüksége alól emancipálja, és a tekintetben saját lábára álljon; mert Ausztriáról még nem lehet azt elmondani, a mit más, nagy népességgel bíró ipar-államokról, hogy saját marhatenyésztésének fejlesztésére nincs elegendő helye. Egyébiránt eltekintve ettől, figyelembe veendő, hogy a bessarabiai s moldvai puszták folytonos fészkei a marhabetegségnek, a melyet a marhakereskedést nehezít és a vágó marhát tetemesen drágító állandó veszteséges intézet sem képes ellensúlyozni vagy megszüntetni; pedig e betegség már évek óta retentő nagy bajt hárít az ausztriai földbirtokosra, miután folytonosan mint Damocles-kard függ marhalétszáma fölött. Továbbá megemlítendő, miként semmi esetre sem számíthatna arra, hogy a bessarabiai s moldvai pusztákról mindig hasonló mennyiségben fog a marha behajtatni. Ezen országok népessége ugyanis szaporodik, a puszták mivelés alá vétetnek, és a marhatenyésztés évről évre csökken, úgy hogy az orosz, valamint a moldvai kormány ideiglenesen már ismételve megtiltá a szarvasmarha kivitelét.

Dél-tiroiban a „Bozner Ztg.” szerint, biteles nyomára jöttek egy meszeságozó összeesküvésnek, s a rendőrség többeket elfogott ezen összeesküvésbe intőző közül. A befogatások 20-kán kora reggel kezdődtek. Néhány egyén elmenekült. Minden vasut-vonattal befogottak érkeznek Roveredéből, Rivából, Clesből stb. Egyszersmind tetemes mennyiségű fegyver s mintegy 300 darab Garibaldi írg foglaltattott le. A befogottak a műveltebb osztályhoz tartoznak s néhány fiatal bázis is van közöttük. Ideiglen egy e célra kiűritett lakanyában tartatnak a foglyok, de nem sokára tovább szállíttatnak, alkalmasint mivel a helyiség már szűk nekik. Mint mondják: nöket is fogtak el. A lázadás, mint némelyek beszélnek, 18-kán, mások szerint 27-kén lett volna kitörendő.

A horvát és szlávon főispánok augusztus 21-én Zágrábban tanácskozást tartottak, melynek tárgya — mint a „Politik.”-nak írják — új választási rend octroyálása volt a legközelebb egybehívandó horvát országgyűlés számára. Az országgyűlés tagjainak számát, mint hallani, 194-ről 120-ra akarják szállítani, s különösen a nagybirtokosi viriliszavazatokat szándékoznak csökkenteni. A választások vezetését is erősen kezébe akarja venni a kormány. Az országgyűlés vezetését, úgy hi-szi levelező, nem a bán veszi át, s arra bárom kormánybiztos fogna kinevezetni, a mi arra mutat, hogy a kormány sok munkára készül. A levelező megjegyzi, hogy az ország-

legbefolyásosabb emberei teljesen tisztában vannak legközelebbi teendőikre nézve.

Az éjszak-amerikai egyesült államokban, hol egykor alig tudták, mi az adó, most a háború okozta szomorú viszonyok között, még a gyufa is annyira meg van adóztatva, hogy takarékos emberek nemsokára a régi gyújtószerrrel, aczéllal, kovával fogják azt helyettesíteni. A legújabb adótörvény szerint minden gyufás katulyának bélyeggel kell ellátva lennie, melynek ára a gyufák száma szerint változik. A bélyeg nem nyombató oly csomagra, mely több katulya gyufát tartalmaz, hanem minden katulyára külön-külön. Ennek következtében a gyufa ára megnégyszereződött.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. Egy, a sheffieldi polgármester által rendezett lakomán Roebuck a dán-német ügyre vonatkozó nézeteit adta elő, miután előbb a mult ülészakr parlamenti működését bírálta meg. Előszámlálta azon eseteket, melyekben közte s a ministerium közti véleménykülönbség volt; s megjegyzé, hogy ő a dán kérdésben a parlament eljárását nem helyesli. „Én” — ugymond — „azon nézetben voltam, hogy Dánia a német hatalmak által elnyomott, s ezért annak az angol hajóbadai segélyre küldtem volna. De Palmerston lord nem-et mondott. Ő ezen ügyben Angolország akarata szerint járt el. Az angol nép rokonszenvet érzett Dánia irányában, de még sem érzett oly nagy rokonszenvet, hogy Dániáért háborúba akart volna bocsátkozni. Palmerston lord — ezen igen okos öreg ur — Angolországtól vevé jelszavát, s mi Dániát a németek martalékává lenni engedték. Igaz, hogy ez gyálázat; de kénytelen vagyok kimondani, hogy ezen gyálázat az angol népre hárul.”

London, aug. 22. A gyönyörű woolmeri erdőszében tűz támadt, melyet csak ötöd napra s csak 1000 katonai segéllyel sikerült eloltatni. Az erdő 21 angol négyzöld mértföldnyi területen hamvadt el. Sok épület, nagy mennyiségű gabona, számos vad lett a lángok martaléka. Gyujtásnak tulajdonítják,

Franciaország. A „Moniteur Algérien” tudósításai szerint, Si-Mohammed kelet felé vonult. Szi-Lala, a legújabbban Fréndahál megverett csapatokkal Tugunnál jelent meg, hol a laghuati larbaak csatlakoztak a fölkelőkhez. A boghari kerületbeli több törzsek utánozták a larbaak elpártolását. Azok dényugat felé vonulással gyujtogatások s orgyilkosságokkal jelölték, s Boghar s Dzselfa közt a táviradt elvágták. A bughsuli s ainusserai karavanszerailok kiraboltattak, s az élelmiszerek elégettettek; 3 férfi s 1 nő Ain-Usserában megöltet; azt állítják, hogy két, aug. 15-kén Dzselfából visszatért európai kiraboltatt, s azután meggyilkoltatt. A 3 tartomány máshol mindentűt nyugott volt.

Algirból kelt legújabb tudósítások szerint, a fölkelés a boghari s laghuati kerületekre szorítkozik. A tuniszi felkelők egy része algiri területre lépett át. SUSA még most sincs meghódítva, s nem akar a khasnadárral alku-dozni. Ezen kereskedő város 10,000 lakossal bír, s szárazon Tunisztól 28 órányira esik. A bey saját seregét 18,000 főre akarja emelni, kik közül 8000-en francia minta szerint lennének főlzorelve, mely tervének létesítését azonban pénzügyének helyzete hihetőleg meg-gátolnádja. Aug. 14-kén az angol hajóhad a la goullette-i kikötőbe érkezett.

Ama 4 francia gőzös, melynek 10,000 embert kellend Mexicóból visszazállítani, már elindult. Párisban szólnál hírek szerint, a mexicói pénzügyminister nem levén képes a mexicói csapatoknak a lejárt zsoldot kifizetni, az illető összeget az ottani francia hadseregi igazgatóság volt kénytelen előlegezni.

A franciaországi megyei tanácsok (conseils generaux) ülészaka aug. 22-kén megnyitott. Az elnökök megnyitó beszédei közül különösen a Rouher államminister beszédét dícsérik, melylyel a puy de domi departementalis gyűlés tanácskozásait megnyitotta. Előadván, nagy vonásokban, de mesterileg e tanácsulések hivatását s szerepüket a multban és jelenben, végül a jelenlegi francia kormány belügyi politikájának fejtegetésére tért át s ennek igen lényeges fordulatát, átalakítását helyzi kilátásba, a francia megyéknek, melyek eddig az autonómiának csak némi árnyékával bírtak, tágas municipalis működési körre a jeles beszédben ígérve. Ily értelenben beszélt Rouland, az államtanács elnöke is, Rouenben.

Metternich herceg folyó hó 22-kén este johannisbergi jóságára utazott szabadsággal. Távolléte alatt Müllinen gróf, követségi titkár viend a követségi ügyeket.

A Bécsben levő francia követ, Grammont herceg Párisból azon meghagyást kapta, hogy september első napjaira készen tartsa magát, Napoleon császár meghívása folytán Baden-Badenbe utazni.

Az új Mortara- vagyis Coen-ügyet illetőleg a „Nordd. Allg. Ztg.”-nak írják: „A császár el van tőkélve a Rómában levő francia követ által tett komoly reklamatiokt nagyobb erélyvel ismételni; sőt azt mondják, ha Sartiges gróf lépései megint nem vezetnének kívánt eredményre, ezeket nyomban egy a pápai kormányhoz intézendő ultimatum követendi.” — A „Journ. des Debats”, mely a kormánytól közel viszonyban áll, kiemeli: „Az első Mortara eset 1858-ban a pápa világi kormányát még erősenk találta; azóta ereje lényegesen megrendült s egyedül a franciaia foglaló-hadra támaszkodik. Csak egy szó kell: a franciaia sereg visszazahivatása, hogy a pápai kormány minden hatalmát elveszítse.” Merode ur utazása Párisba alkalmasint összefügg e tárggyal. — A „Corr. Havas” szerint Autonelli bibornok elismeri, hogy a Coen fu esete igen sajnos, de a pápai brevék még mindig kötelezők a pápai kormányra nézve. Ő eminiatája azonban nem utasította végképp vissza a hozzá intézett reklamatiokat, úgy, hogy az alkudozási tér még nyitva áll.

Olaszország. Roma, aug. 20. Merode hadügyminister családi ügyekben Belgiumba, Bach báró szabadsággal Bécsbe utazott, Meglia, a párisi nunciaturánál levő auditor, viszsza-hivatott, s hírszerint internunciusi minőségben Mexikoba fog küldetni.

A szent széknél levő porosz követ Wil-lisen tábornok f. hó 24-dikén Genzanóban, lázban meghalt.

Németország. Aug. 23-kán ment végbe a f. évi szász országgyűlési ülészakr be-záratása. A király az általa felolvasott trón-beszédében különös meglegedésűt fejezi ki a rendi gyűlés nézeteinek összhangzásán az általa létesített rendszabályokkal, a közö-snémet téren két fontos napikérdésben a ke-rekeskedelmi viszonyok szabályozásában, s a schleswig-holsteini hercegségek ügyében. A porosz királlyal s a többi éjszak-német-oroszági államokkal való szerződés létesülése által, ugymond, melyhez a rendi gyűlés gyors határozottsággal beleegyezését adá, Szász-or-szág kereskedelmi jövője minden viszontag-ság ellen biztosítva van. Azonban az is re-műlt, hogy az annyira áldásdús vám-egy-let egész terjedelmében fontantassék, s hogy az Ausztriával való kereskedelmi viszonyok is nemcsak az eddigi módon biztosítassanak, hanem mindinkább a nemzeti összefűtítés szellemében fejlődjenek ki. A schleswig-holsteini ügyben, folytatá a király, minden tetteinél jogi meggyőződése, s a Németország becsu-ltetérei tekintet által vezéreltetett. A két né-met nagyhatalmasság seregeinek diesteljes győzelmei, s az alkudozások szerencsés be-csűstteljes folytatása által, melyeknél a né-met szövetség is, mint olyan, először lépett föl önálló európai hatalmasságnál, időközben ezen ügy oly fordulatot vett, mely reményt nyujt az iránt, hogy az rövid időn, Német-or-szág joga s óhajtsai szellemében, kedve-zőleg fog megoldatni.

A két kamara elnökeinek búcsu-beszédei-ből érdekes a második kamara elnökének Schleswig-Holsteina vonatkozó következő meg-jegyzése:

„Az összes németek szívét tetemesen fel-indító schleswig-holsteini ügyet minden rendel-kezősünkre álló eszközzel támogatunk; vajha törekvéseinket mielőbb megkoronázná egy sza-badon álló, s örökké osztatlan Schleswig-Holstein előállítása, az egyedül jogosult Fri-gyes herceg király-pálczája alatt.”

Aug. 20-kán a lübecki tanács kihirdeté az egyrészl a lübecki s hamburgi tanácsok, s másrészl a Holstein részérei szövetségi biz-tosok közt még július 22-kén kötött állam-szerződést, egy állam-táviradának a lübeck-hamburgi vasutoni létesítésére vonatkozólag, miután a két város polgárságai által helyben-hagyott megerősítvények kicseréltek. Hambur-g s Lübeck válasza, az azon szerződések közzététele elleni porosz tiltakozásnak, Berlin-be megérkezett. E válasz kijelenteni, hogy nem érthet egyet a porosz jogi felfogással, s ezért nem késeltetheti a közzétételt.

Azon valódi indokot, melyből a porosz kormány a szerződést rossz szemmel nézi, a „H. N.” szerint nem abban keresendő, hogy az a szövetségi biztosokat nem tartja illeté-keseknek a szerződés megkötésére, hanem inkább ama befolyásban, melyet ezen új táviradai összeköttetés a porosz állam-táviradára gyakorol. Ezáltal Poroszország nemcsak a Hamburg s Lübeck közt táviradi közlekedés-ből bejövő tetemes bevétel vesztene el, ha-nem — a mi még fontosabb — ama függő-ség is megszűnnék, mely e tekintetben Ham-burg s Lübeckre nehezült. Hamburgban s Lübeckben ugyanis ezen függőségű viszonyt gyakran igen kellemetlenül tapasztalták.

Humbert piemonti koronaherceg f. hó 25-kén Kielbe érkezett, az olasz consulnak audientiat adott, s fél 9 órakor külön vonat-tal Hamburgba indult.

Berlin, aug. 26. A „Staatsanz.” követ-

